

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

НН ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
директор навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
науковий проф. Олена УСТИМЕНКО-КОСОРИЧ
_____ 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СКУЛЬПТУРА**

Галузь знань: **01 Освіта**

Спеціальність: **014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Освітня-програма: **Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Мова навчання: **українська**

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту культури і
мистецтв

«30» серпня 2024 р.

Голова Олександр РУДЕНКО

Розробник:

Никифоров А.М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри

Образотворчого мистецтва та дизайну

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри образотворчого мистецтва та дизайну
кандидат мистецтвознавства, доцент Наталя КОХАН

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів – 8	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й			
Семестр			
1-й			
Лекції			
год.			
Практичні, семінарські			
40 год.			
Самостійна робота			
78 год.			
Консультації:			
2 год.			
Вид контролю: екзамен			
Загальна кількість годин - 240			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Вивчення курсу «Скульптура» передбачає засвоєння студентами спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво) знань з пластичного мистецтва засобами скульптурної пластики, розвиток об'ємно-просторового мислення.

Вивчення програмного матеріалу даної дисципліни, як і інших спеціальних дисциплін, сприяє оволодінню загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Образотворче мистецтво)».

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Скульптура» викладається студентам ОР Бакалавр і вимагає елементарних знань (в об'ємі шкільного курсу) з основ образотворчої грамоти в галузі образотворчого мистецтва, володіння різними пластичними матеріалами, а також, володіння основами образотворчості. Передумовою вивчення дисципліни передбачається наявність базових знань з предметів «Композиція», «Рисунок», «Пластанатомія».

3. Результати навчання за дисципліною

Курс передбачає узагальнення знань про особливості пластичного мистецтва скульптури, поглиблене вивчення термінології та професійного понятійного апарату в галузі скульптури, особливостей роботи з різними пластичними матеріалами для створення тривимірних виробів. Забезпечує розширення кола знань про історію розвитку скульптури, специфіку роботи з різними скульптурними матеріалами, вдосконалення навичок створення власних творчих робіт засобом ліплення.

Знання: розуміння специфіки пластичного мистецтва, особливостей скульптурних матеріалів, назв приладів і матеріалів, інструментів, що використовуються при обробці пластичних матеріалів, їх склад, властивості, призначення, прийоми використання.	ПРН 2	Знати термінологію з образотворчого мистецтва Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем пластичного тривимірного мистецтва,
--	--------------	---

<p>Уміння: Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення творів пластичного мистецтва, зміст основних класичних і сучасних концепцій скульптурної пластики, усвідомлення художньо-естетичної природи пластичного мистецтва, володіння термінологією з скульптури, професійно грамотно організувати послідовність виконання творчого задуму.</p> <p>Комунікація: володіння основами професійної мовленнєвої культури при навчанні скульптурного мистецтва</p>		<p>основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.</p>
<p>Знання: знати та розуміти основні принципи створення тривимірної пластики</p> <p>Уміння: застосовувати у власних роботах принципи створення виробу галузі пластичного мистецтва</p>	<p>ПРН 3</p>	<p>Знати та розуміти основні концепції, теорії та загальну структуру пластичного мистецтва</p>
<p>Знання: основних історичних етапів розвитку світової та української скульптури</p> <p>Уміння: характеризувати особливості скульптури в історичному розвитку</p>	<p>ПРН 4</p>	<p>Знати історію розвитку зарубіжного і українського пластичного мистецтва, орієнтується у напрямках мистецтва</p>
<p>Знання: Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо під час створення скульптурних композицій з застосуванням технологічних прийомів обробки різних пластичних матеріалів,</p> <p>Уміння: Здатність розкривати загальну структуру і взаємозв'язок різних видів образотворчого мистецтва, вміти практично виконувати роботу в різних техніках пластичного мистецтва, застосувати набуті знання, вміння і навички при виконанні творчих завдань з скульптури; втілювати задум у виробі та застосовувати в ньому творчу ініціативу.</p> <p>Комунікація: пояснювати фахівцям і не фахівцям основні закономірності розвитку пластичного мистецтва у галузі скульптури.</p>	<p>ПРН 6</p>	<p>Знати сучасні скульптурні матеріали та особливості роботи з ними. Володіти інноваційними методами та технологіями роботи з скульптурними пластичними матеріалами.</p>
<p>Знання: різних видів та жанрів скульптури</p> <p>Уміння: застосовувати теоретичні знання під час створення власних практичних скульптурних виробів</p>	<p>ПРН 7</p>	<p>Знати класифікацію видів, жанрів пластичного мистецтва</p>
<p>Знання: Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями засобів роботи з пластичними матеріалами і прийомів втілення їх у мистецькому скульптурному творі. впродовж життя.</p> <p>Уміння: Здатність застосовувати сучасні методи дослідження для виконання авторської практичної творчої роботи (скульптурної</p>	<p>ПРН 10</p>	<p>Уміти застосовувати практично сучасні пластичні матеріали у роботі, уміти оформити скульптурні роботи, організувати і провести мистецьку виставку пластичних мистецтв. Планувати професійну діяльність у сфері скульптурного мистецтва</p>

<p>постановки), планувати процес виготовлення скульптурного тривимірного виробу; дотримуватися правил техніки безпеки праці при обробці різних матеріалів, вимоги до гігієни праці.</p> <p>Комунікація: Здатний до ефективної комунікації в процесі навчання образотворчого мистецтва.</p>		<p>відповідно до потреб і запитів суспільства та ринку.</p>
<p>Знання: Здатність генерувати нові ідеї (креативність) задля задоволення запитів суспільства на виготовлення скульптурних виробів і прийомів втілення їх у власному виробі.</p> <p>Уміння: Здатність до перенесення системи знань з образотворчого мистецтва у площину предмету скульптура, здійснення структурування навчального матеріалу, використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову в практично-творчій роботі;</p> <p>дотримуватися правил техніки безпеки праці при обробці різних матеріалів,</p>	<p>ПРН 18</p>	<p>Вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.</p> <p>Адаптувати індивідуальну образотворчу діяльність до вимог і умов споживача</p>
<p>Знання: Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Щодо вітчизняних і світових сучасних тенденцій у виготовленні скульптурних виробів.</p> <p>Уміння: Здатність здійснювати пошук, відбір, систематизацію інформації освітнього та мистецтвознавчого характеру, оброблювати дані, готувати аналітичні матеріали за допомогою сучасних інформаційних технологій з метою створення затребуваних на художньому ринку суспільно значущого продукту пластичного мистецтва.</p>	<p>ПРН 20</p>	<p>Дотримуватися правових норм і законів, нормативно-правових актів України, усвідомлювати необхідність їх дотримання</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
<p>A 90-100 балів Відмінно</p>	<p>студент на високому рівні демонструє глибоке і повне опанування матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок, вдало застосовує отриманні теоретичні знання при виконанні практичних творчих завдань, доречно і з розумінням користується понятійно-термінологічним апаратом</p>
<p>B 82-89 Добре</p>	<p>студент виявляє повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками, допускає незначні помилки у послідовності практичної роботи над виконанням практичного завдання, добре володіє понятійно-термінологічним апаратом;</p>
<p>C 74-81 Добре</p>	<p>студент на достатньому рівні володіє теоретичним матеріалом, проте не завжди вдало оперує понятійно-термінологічним апаратом; демонструє достатні навички та уміння, але в наявності простежуються недоліки художньо-образного мислення;</p>

Д 64-73 Задовільно	студент не досконало володіє теоретичним матеріалом та виявляє неповне володіння понятійно-термінологічним апаратом; помітне порушення послідовності при виконанні практичних завдань, наполегливості, практичні творчі роботи виконані неохайно, недбало;
Е 60-63 Задовільно	студент у цілому обізнаний з теоретичним матеріалом та понятійно-термінологічним апаратом; явні відсутність системності, наполегливості, старанності у вивченні завдань та результативності підготовки; демонструє неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання;
FX 35-59 Незадовільно	студент демонструє недбалість індивідуальної підготовки, постійне невиконання практичних завдань, відсутність самостійної роботи та інтересу до предмету, що вивчається; виявляє нерозвинуте образно-творче мислення, обмежені образотворчі здібності і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни;
F 0-35 Незадовільно	Студент виявляє повне нехтування індивідуальної підготовки, невиконання практичних завдань, відсутність самостійної роботи та інтересу до предмету, що вивчається; демонструє нерозвинуте образно-творче мислення, обмежені образотворчі здібності і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти у 1 семестрі

Поточний контроль		Разом	Сума	Підс. (екз.)	Заг. сума
РОЗДІЛ 1					
T1.1	T1.2	55	75	25	100
20	25				
Контроль самостійної роботи		20			
10	10				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	Задовільно
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є усне та письмове опитування, презентації результатів виконаних практичних завдань, підготовка доповідей за темами, складання тестів, поточне оцінювання практичних та самостійних завдань, презентації результатів виконаних творчих практичних завдань, заліковий та екзаменаційний перегляд власних творчих робіт.

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Тематична композиція

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Тематична композиція

Тема 1.1. Створення ескізу композиції «Спорт»

Тема 1.2. Виконання тематичної композиції «Спорт»

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самос т.роб.		Лекції	Практ.	Конс.	Самос .роб.
РОЗДІЛ 1. Тематична композиція										
Тема 1.1. Створення ескізу композиції «Спорт»	58		20		38					
Тема 1.2. Виконання тематичної композиції «Спорт», h-25 см	62		20	2	40					

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Тематична композиція			
1.1	Створення ескізу композиції «Спорт»		
1	Робота з аналогами	2	
2	Розробка ескізу олівцем	2	
3	Розробка ескізу в пластиліні	2	
4	Підготовка каркасу	2	
5	Набір форми в пластиліні	2	
6	Набір форми	2	
7	Деталізація	2	
8	Уточнення пропорційних співвідношень	2	
9	Уточнення та порівняння об'ємів	2	
10	Узагальнення	2	
1.2	Виконання композиції «Спорт», h-25 см		
11	Робота з аналогами	2	
12	Збір та підготовка матеріалів	2	
13	Виконання каркасу у натуральному розмірі	2	
14	Набір форми в пластиліні	2	
15	Набір форми в пластиліні	2	
16	Набір форми в пластиліні	2	
17	Деталізація	2	
18	Уточнення пропорцій	2	
19	Уточнення та порівняння об'ємів	2	
2 0	Узагальнення	2	
	Разом	40	

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Тематична композиція			
1.1	Створення ескізу композиції «Спорт»		
1	робота з відповідною літературою	6	
2	Перегляд альбомів скульптури	6	
3	Перегляд майстер-класів	6	
4	замальовки	6	
5	Ескізи,	6	
6	підбір матеріалів	6	
7	Підготовка матеріалів до роботи	6	
1.2	Виконання тематичної композиції «Спорт»		
8	Виготовлення каркасу	6	
9	Набір форми	6	
10	Набір форми	6	
11	деталізація	6	
12	узагальнення	6	
13	Оформлення роботи	6	
	Разом	78	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Копач О. О. Скульптура. Ліплення тварин : [урок образотворчого мистецтва]. Все для вчителя. 2011. № 10/11. С. 95–96.
2. Корпанюк С. М. Скульптура. Українська народна іграшка. Традиції та сучасність : курс «Образотворче мистецтво» : 5 кл. Мистецтво в школі. Музика. Образотворче мистецтво. Художня культура. 2011. № 3. С. 9–12.
3. Красноголовець О.С. Основи скульптури: навч. посібник. Київ: Знання. 2008. 72 с.
4. Лупій С. Скульптура. Особливості художньо-образної мови. АРТКЛАС. 2010. № 1. С. 54–62.
5. Малежик Ю.М. Формування дизайнерського мислення у студентів мистецьких спеціальностей на заняттях з курсу «Формоутворення». Наукові записки. Ред. кол.: В.Ф. Черкасов, В.В. Радул, Н.С. Савченко та ін. Вип. 143. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2016. С. 128-132.
6. Мельник В. М. Анімалістична скульптура на уроках образотворчого мистецтва. Початкова школа. 1996. № 4. С. 26–27.
7. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції та тримірного формоутворення. Харків, 2003.
8. Протас М. О. Українська скульптура доби незалежності : проблеми й можливості подолання кризових явищ. Матеріали до українського мистецтвознавства. Київ : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2003. Вип. 2. С. 243–247.
9. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: навчальний посібник. Львів: Аверс, 2010. 496 с.
10. Шмельова Т. В. Мистецтво скульптури: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. 201 с.

11. Шмельова Т. Мистецтво скульптури: навч.-метод. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. 201 с.
12. Якименко Л., Агхахова Н., Кунець М. Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Скульптура» середнього (базового) підрівня, 2021. Київ, 13 с.
13. Янко Н. Монументальна скульптура другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Матеріали до українського мистецтвознавства. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2003. Вип. 2. С. 267–270.
14. Яцуненко А. А. Пластика. Види рельєфів: основи ліплення. Львів: ЗУКЦ, 2012. 80 с.

Додаткові:

15. Андрейканіч А. І. Курс пластичної анатомії для художників. Чернівці: Видавництво «Букрек», 2010. 210 с.
16. Валецька Р. Пластична анатомія. Волинь: Волинська обласна друкарня. 2008. 224 с.
17. Головацький А. С. Анатомія людини: підручник : у 3 т. Т.1. Вінниця : Нова Книга, 2013. 368 с.
18. Джахірул А. Анатомія для художників: Наочний посібник із зображення людського тіла. Київ: ArtHuss, 2022. 304 с.
19. Коляденко Г. І. Анатомія людини. Київ: Либідь, 2007. 384 с.
20. Рибін С.В., Бобін В.В., Калашнікова С.М., Куліш А.С. Пластична анатомія. 2007. 157 с.
21. Vammes Gottfried. Sehenund Verstehen.1985. 240 s.

Інформаційні ресурси:

1. http://allref.com.ua/uk/skachaty/Obrazotvorche_mistectvo_z_metodikoyu_vikladannya_-_pedagogichna_nauka
2. http://allreferat.com.ua/uk/pedagogika_metoduka_vukladanny/kontrolnaya/4621
3. http://estetika.at.ua/Metoduka_Masol_L.M..pdf
4. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека імені І. В. Вернадського.
5. <http://uainfo.org/blognews/1431201093-gipernaturalist-chelovecheskogo-tela-neobychnye-skulptury.html> - гіперреалізм
6. Сто відомих скульпторів. Режим доступу: <http://www.100sculptors.info/14.html>
7. Сучасна скульптура. Режим доступу: <http://relaxic.net/tag/>
8. Майстер-клас з виготовлення круглої скульптури Андрія Никифорова. Режим доступу: <https://youtu.be/C9DCfyhosQs>
9. Майстер-клас з виготовлення рельєфу Андрія Никифорова. Режим доступу: <https://youtu.be/LOas95wOXS0>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Програма курсу реалізується за наявності навчально-методичного та наочно-ілюстративного матеріалів (навчальних та навчально-методичних посібників, конспектів лекцій, методичних матеріалів, наукової та науково-публіцистичної літератури, альбомів, репродукцій. Активно задіяною є можливість доступу до електронних ресурсів за допомогою комп'ютера, ноутбука, а також залучення достатньої кількості наочних матеріалів (схем, таблиць, демонстраційного матеріалу, матеріали та обладнання, що застосовуються для викладання дисциплін образотворчого спрямування з методичного фонду). Предметний фонд: скульптурні моделі та зразки; гіпсові моделі деталей скелету, анатомічні моделі голови і черепа людини.

Використання наочних методів навчання передбачає відвідування музеїв художнього профілю, галерей та виставок творів образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва, участь у культурно-освітніх заходах (наукових конференціях, майстер-класах, мистецьких фестивалях, конкурсах творчих робіт) тощо